

BINNENLANDS BESTUUR

DEMOCRATIE VRAAGT OM ZICHTBAARHEID

Geerten Boogaard 11 sep 2020 Reageer

Het beeld van wegrennende Kamerleden, afgelopen zomer, bleek veel meer dan een procedurele truc van Geert Wilders en een politieke inschattingsfout van de coalitie. Het was vooral zo desastreus omdat het een groter probleem zichtbaar maakte. Het probleem van de onzichtbare democratie.

Uit wetenschappelijk onderzoek is al sinds jaar en dag bekend dat iedereen zich in tijden van crisis achter het vaandel van de macht schaaft. *Rally round the flag* heet dat verschijnsel. Mensen reageren, blijkt ook nu weer uit onderzoek op coronapapers.nl, sterk op de zichtbaarheid van leiders. De generaal die voorop gaat, dat is de baas als het spannend wordt. Persconferenties van een minister-president zijn dus cruciaal in een crisis. Het beeld van een volksvertegenwoordiging die bij een toch al tijdens het reces ingelaste vergadering ook nog eens leegloopt, is dan redelijk fataal. De lege bankjes zien er letterlijk uit als een vaandelvlucht.

Als deze analyse klopt, dan is voor het normaliseren van de democratische verhoudingen vooral nodig dat volksvertegenwoordigingen zichzelf dit najaar weer meer zichtbaar maken. Een amendement vanuit de Tweede Kamer waarmee deze voor zichzelf een bekrachtigingsrecht opeist voor de ministeriële regelingen onder de Tijdelijke Coronawet, zou precies dat doen. Het zou het krachtige signaal afgeven dat het 'samen tegen corona' inmiddels ook weer de volksvertegenwoordigers omvat.

Maar decentrale volksvertegenwoordigingen hebben bij het weer ontwakken van de democratie een bijzondere verantwoordelijkheid. Als gemeenten werkelijk de eerste overheid zijn omdat ze zo dicht bij de burgers staan, dan horen ze ook als eerste namens die burgers hun bestuur ter verantwoording te roepen.

Dit weer zichtbaar maken van de lokale democratie vraagt wel iets meer dan het 'borgen van de democratische legitimiteit op lokaal niveau'. Daarvoor werd van verschillende kanten gepleit. Burgemeesters zouden een inspanningsverplichting moeten krijgen om de raad mee te nemen in hun beslissingen en voorzitters van veiligheidsregio's zouden raadsleden vooraf moeten consulteren. Hoe sympathiek dit ook klinkt, een democratie die door bestuurders moet worden geborgd is natuurlijk op zijn best de helft van het verhaal.

Nodig zijn raadsleden die niet geconsulteerd of betrokken hoeven te worden. Nodig zijn raadsleden die niet meer denken dat de burgemeester het te druk heeft met besturen om aan politieke verantwoording te doen. Nodig zijn raadsleden die doen waarvoor ze ooit zijn gekozen en die gebruikmaken van de middelen die er al lang zijn om macht ter verantwoording te roepen. En nodig zijn griffiers die daarvoor nieuwe manieren blijven zoeken.

Interessant dit najaar zal het verder ontwikkelen van de regionale democratie binnen de veiligheidsregio's worden. De

meeste voorzitters van de veiligheidsregio's verschuilen zich niet meer achter het wetsartikel dat de politieke verantwoordelijkheid voor de crisismaatregelen uitstelt tot na de crisis. Vrijwel overal zijn informatiestromen tussen de veiligheidsregio's en de deelnemende gemeenteraden op gang gekomen. Her en der worden inmiddels ook raadvragen van individuele raadsleden door de veiligheidsregio beantwoord. De basis voor politieke verantwoordelijkheid is daarmee gelegd. Verantwoorden is in de eerste plaats antwoorden, zei Thorbecke al.

Dit najaar zullen deze informatiestromen hopelijk uitgroeien tot volwaardige democratische relaties tussen lokale volksvertegenwoordigers en regionale bestuurders. De eerste hoopvolle tekenen daarvan zijn er al. In de Veiligheidsregio Brabant-Noord, waar vice-voorzitter burgemeester Buijs al eerder in de raad van Boxtel verscheen om tekst en uitleg te geven over het openhouden van een slachterij, bestaan inmiddels plannen om een digitale sessie voor alle raadsleden uit de regio met voorzitter burgemeester Mikkers te beleggen.

Zoiets begint eruit te zien als democratie. Ontwaakt, volksvertegenwoordigers van Nederland.

Bron: <https://www.binnenlandsbestuur.nl/bestuur-en-organisatie/opinie/columns/democratie-vraagt-om-zichtbaarheid.14511239.lynkx>.

© Copyright 2020 Kluwer. Alle rechten voorbehouden.